

Bidexka
Aire ahizpak
Erroa, 2014

Kantuaren xarma

HARRIGARRIA BADA ERE, Aire ahizpek duela gutxi kaleratu dute lehen diskoa, iazko abenduan, baina pozik gaude beren ahots gozoak eta sendoak eta haien kantatzeko modu aparta eta hunkigarria disko luze batean entzuteko parada dugulako.

Aurretik, besteak beste, Euskal Herria Zuzenean festibalerako *Arrosako zolan* kantua grabatu zuten; Txakun taldearekin *Santxo Azkarra lo dago* kantua; Mikel Markezekin *Konplize ditut*; eta Niko Etxartekin ere grabatzen arituak dira, baina haien disko luzerik ez, *Bidexka* osatu duten arte.

Miren, Amaia eta Paxkalin Airek orain dela 23 urte kantatu zuten plaza batean lehen aldiz, baina txikitatik kantuz aritu dira etxean, Urepelen (Nafarroa Beherea). Egunero-egunero. Haienean musika beti egon baita giroan, autoan ere bai, aitarekin eta amarekin bidaiatzen zutenean. Sehaska kantuekin batera, bazkaltzeko tenorean irratiz entzuten zituzten bertsoak izango dira segur aski haien lehendabiziko musika oroitzapenak. Etxe hartan bertsoak arretaz entzuten baitziren, aita Mixel Aire bertsolaria baita, eta aitona Xalbador.

Amak etxeko pianoaz egiten zituen harmonizatze lan ederrak eta joaldi gozoak ere aitzakia ona izan ziren hiru alabak kantuan hasteko. Etxeko lanak elkarrekin egiten aritzen zirenean, amak askotan esaten omen zien: “Zuek edo kalapitan ari zirezte edo, bertzenaz, kantuz emaiten duzue egun guzia”. Ordurako, Mirenek, Amaiak eta Paxkalin kanturako zaletasuna barruan txertatuta baitzeukaten. Lagunartean kantatzen hasi ziren eta gero plazara atera ziren beren herrian.

Aitak eta amak etxean zituzten diskoen artean baziren batzuk, maiz entzuten eta kantatzen zituztenak, eta horiek dira diskoan eskaintzen dizkigutenak. Klasiko bihurtu diren kantak, euskal kantagintza berriaren sortzaileen ahotik ezagutu genituenak: Mixel Labeguerie, Eñaut Etxamendi, Pantxo Etxeberri, Ramuntxo Carrere, Mikel Laboa, Lourdes Iriondo, Xabier Lete...

Kantu horien doinuak eta hitzak ez dituzte aldatu, baina amarengandik ikasiriko harmonizatze ederrez eta beren ahots paregabeek jantzi dituzte. Kantu horiekin batera, duela urte batzuk sortu zuten *Arrosako zolan* ere bildu dute diskora.

Bidexka lanaren bidez, Miren, Amaia eta Paxkalin Airek omenaldi gisako bat egin nahi diete sortzaile horiei eta beren gurasoei, kulturaren transmisioan bidea ez eteteagatik. Diskoa, funtsean, bidexka xume bat da, tradizioaren bide nagusiari estu lotua dagoena.

Xabier Leteren *Lore bat zauri bat* Leteri egin zioten omenaldi batean parte hartzeko ikasi zuten; Mixel Labeguerieren *Mendiaren deia* ere Labeguerieri egin zioten omenaldirako; *Euskal Herriko poeta* Eñaut Etxamendiren omenez kantatu zuten, eta *Semeari* haien aitona Fernando Aire *Xalbador* bertsolariaren omenez. Diskoan, Xalbadorren beraren *Neska bat haur beharretan* bertsoa ere kantatzen dute.

Timoteo Ozaeta arduratu da grabazioaz, nahaske- tez eta masterizazioaz, eta lan ederra egin du, Aire ahizpen ahots bikainei eta haien arteko harmonizazioei distira emanez.

Diskoko hamahiru kantuetatik erdiak ahots hutsez egiten dituzte. Gainerakoak, Sebastien Desgrans akordeoi jotzailearekin. Haren notak Aire ahizpen ahotsen laguntzaile xumeak dira, eta Miren, Amaia eta Paxkalin Airek beti bezala kantatzen dute, gustukoa duten kantatzeko modu horren bidetik, naturala, xaloa eta artifiziorik gabekoa. Haien kantua zirrara ederki transmititzen dute. Kantuaren premiarengatik kantatzen baitute, besterik gabe. Oso politik iruditu zaizkit *Hala ere* (Xabier Lete, Lourdes Iriondo), *Semeari* (Xalbador, Pantxo Etxeberri), *Maitasun honek zugar dirudi* (Sara Soto), *Gogo eta gorputzaren zilbor-besteak* (JosAnton Artze, Mikel Laboa), *Neska bat haur beharretan* (Xalbador, Ramuntxo Carrere), *Hitzak dira* (Xabier Lete, Lourdes Iriondo) eta *Martxa baten lehen notak* (JosAnton Artze, Mikel Laboa).

Kantu bakoitzean “halako egitasun bat” aurkitzen dute, Aire ahizpek beraiek diskoaren aurkezpe- nean esan zutenaz. “Zerbait kontatzen duena. Sakona. Horrek gaitu hunkitzen. Biziari buruzko galdera batzuen inguruko poemak dira. Ez dute baitezpada iraungitze egunik. Bizitzen ahal dira horiek berdin 20 urte lehenago edo 20 urte berantago”.

Gu ere hunkitzen gara Aire ahizpak kantu horiek abesten entzuten ditugun bakoitzean, eta *Bidexka* diskoari esker sarriago hunkituko gara. ■

Joxi Ubeda